

Микола Супрун
д-р. пед. наук, професор
Національний педагогічний університет ім.
М.П. Драгоманова
м. Київ (Україна)

АКАДЕМІК В.М. СИНЬОВ ЯК ОСНОВОПОЛОЖНИК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕОРІЇ СПІВПРАЦІ ІЗ ЛЮДИНОЮ, ЯКА ПЕРЕБУВАЄ В КОНФЛІКТІ ІЗ ЗАКОНОМ (ДО 80-РІЧНОГО ЮВІЛЕЮ)

Соціальні зміни, започатковані в нашій державі у середині 80-х років минулого ст., стали поштовхом для пошуку новаторських конструктивних ідей в різних сферах людської діяльності. Пенітенціарна система держави теж не стала винятком, оскільки в ній сфокусовані найгостріші питання людського буття в соціумі. Стосункам працівників пенітенціарних установ та засуджених присвячено багато досить ґрунтовних досліджень, але вперше науково довів доцільність гуманізації їх співпраці академік Віктор Миколайович Синьов [1].

Наукові здобутки вченого вже багато років є предметом пізнання дослідниками різних галузей історії людинознавства. Особливої уваги пошуковці приділяють пізнанню сутності педагогіки співпраці, оскільки сьогодення вимагає переосмислення сучасної пенітенціарної теорії та практики. Протягом досить тривалого часу я мав щасливу нагоду бути причетним до реалізації окремих ідей академіка. Своє бачення його здобутків прагнув викласти в окремих публікаціях, перелік яких подано в хронологічній послідовності [2-16]. Завдання цієї наукової розвідки полягає у спробі здійснити історико- педагогічний аналіз вагомого доробку Вченого в аспекті педагогіки співпраці.

Аналізуючи історичний шлях діяльності виправної системи, В.М. Синьов зазначав, що гуманізація всіх її сторін можлива тільки через широке повсякденне застосування педагогіки співпраці. Головною ідеєю педагогіки співпраці, на глибоке переконання дослідника, має стати вироблення нової філософії взаємин у системі «пенітенціарист – засуджений». Ідеї гуманізму, що передбачають одночасне дотримання працівником

поваги і вимогливості до людини, яка з різних причин переступила норми моралі й закону, наповнюватимуть зазначені взаємини.

Пенітенціарист має виробити в собі ціннісно-орієнтаційні установки педагогіки співпраці, які зумовлюють зорієнтованість офіцера на упереджувально-шанобливу увагу до особистості засудженого із врахуванням всіх її складнощів, суперечностей, вад (що протистоїть тенденції до неминучого відторгнення засудженого з боку працівників); пошук позитивного в особистості та опори на нього у виховному процесі, оптимістичний прогноз в оцінці перспектив особистісних змін засудженого; емпатійне (співчутливе) розуміння засудженого і його психічних станів, а це передбачає вміння «подивитися на світ з позицій іншого»; відкрите, довірливе спілкування із засудженим; надання засудженому психологічної та іншої допомоги, необхідної йому для подолання труднощів, досягнення успіху в будь-яких життєвих ситуаціях. Спілкування з іншими людьми, корекція статусу особистості в соціальному оточенні спрямовані на: глибинне вивчення та розкриття істинних мотивів та зовнішніх обставин, що викликають вчинки та дії засудженого, з урахуванням його характерологічних рис, домінуючих особливостей та прийняття на цій основі оптимальних педагогічних рішень; активізацію самосвідомості засуджених; самоаналіз та корекцію власної особистості з метою самовдосконалення, що передбачає розвиток уміння «подивитися на себе очима іншого» [1, с. 13].

Особливим науково-гуманістичним звершенням В.М. Синьова як вченого є започаткування ним пенітенціарної дефектології (від лат. *poenitentia* – каяття) – галузь психолого-педагогічних та юридичних. знань, що перебуває на межі наук: дефектології (олігофренопедагогіки, сурдопедагогіки, тифлопедагогіки та ін.), пенітенціарної психології, пенітенціарної педагогіки та кримінально-виконавчого права. Пенітенціарна дефектологія – наука про ресоціалізацію засуджених із особливостями психофізичного розвитку, які відбувають покарання шляхом позбавлення волі. Ця галузь знань вивчає закономірності та специфіку корекційного педагогічного процесу в умовах пенітенціарної установи (принципи, форми, методи педагогічного впливу на

засуджених), його психологічний супровід і організаційно-правове забезпечення. В.М. Синьовим та представниками його наукової школи (О.Д. Гришко, О.П. Северов, Д.О. Ніколенко, Т.Г. Харченко та ін.) розроблені методологічні та методичні засади пенітенціарної дефектології. У 2016 році Т.Г. Харченко поповнила дисертаційну наукову скарбницю пенітенціарних психолого-педагогічних знань. Принагідно буде зазначити, що різні аспекти людинознавчої сфери плідно досліджують учні наукової школи В. М. Синьова, що налічує вже понад сто вчених в різних галузях психолого-педагогічної та правознавчої науки. Відкривають список докторантів нашого ювіляра (їх вже понад 30) знані далеко за межами держави професори О.П.Хохліна та В.С.Медведєв.

На сучасному етапі розвитку суспільства перед даною наукою постає завдання дослідження кримінологічних і пенітенціарних проблем дефектології з метою формування в осіб із порушеннями психофізичного розвитку соціально-нормативної поведінки та профілактики у них протиправних дій. Враховуючи актуальність окреслених питань, ми вважаємо за необхідне творчо розвивати ідеї педагогіки співпраці у площині діяльності не лише пенітенціарного персоналу, а й інших правоохоронних сфер. Зокрема, заслуговує на першочергову увагу використання ідей педагогіки співпраці у практичній реалізації профілактики девіантної поведінки молоді. Саме тому ми маємо підстави для ствердження, що вивчення багатогранних сфер науково-педагогічного доробку Нашого Ювіляра є соціальним запитом часу.

Література

1. Синев В.Н. Педагогика сотрудничества в индивидуальной воспитательной работе с осуждёнными в ИТУ // Совершенствование воспитательной деятельности органов исполнения наказания: сб. науч. тр. – Рязань: РВШ МВД РФ, 1992. – С. 3–18.

2. Супрун М.О. Внесок наукової школи академіка В.М. Синьова в розвиток загальної та спеціальної психолого-педагогічної науки. – К.: Наук. метод. центр вищої освіти «Нові технології навчання»: наук. метод. зб. – 2002. – № 33. – С. 137–

145.

3 Шеремет М.К., Супрун М.О. Основні наукові здобутки В.М. Синьова та його наукової школи. Наукові школи НПУ ім. М.П. Драгоманова. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2005, – С. 138–243.

4 Супрун М.О. Академік В.М. Синьов та вітчизняна юридична психологія. Матер. всеукраїнської науково-практичної конференції: «Актуальні проблеми юридичної психології» – К: Київський нац. ун-т внутрішніх справ, 2006, – С. 50–54.

5 Супрун М.О. Пенітенціарні аспекти педагогіки співпраці академіка В.М. Синьова. Вісник Академії управління МВС . – 2008. – № 3. – С. 170–177.

6 Супрун М.О. Внесок наукової школи академіка В.М. Синьова в розвиток загальної та спеціальної психолого-педагогічної науки. Професор В.М. Синьов: до 70-річчя із дня народження. Бібліографічний покажчик .– К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2010. – С. 13–23.

7 Супрун М.О. Дефектологія пенітенціарна. Міжнародна поліцейська енциклопедія. Т.8. Інформаційно-аналітична, освітня та наукова діяльність, психологічні засади поліцейської служби; міжнародне співробітництво. -К.: «Атіка», 2014. - С. 1469-1470.

8 Супрун М.О. Педагогіка співпраці академіка В.М. Синьова. Науковий вісник Інституту кримінально- виконавчої служби, 2014. – №1(5). – С. 179–184.

9 Супрун М.О. Внесок академіка В.М. Синьова та його наукової школи в розвиток загальної психолого-педагогічної науки та пенітенціарної теорії і практики (до 75-річчя із дня народження). Публічне право, 2014. – №4 (16). – С. 277–282.

10 Супрун М.О. Позааудиторна робота відомчого ВНЗ в контексті педагогіки співпраці академіка В. М. Синьова (із історії питання). Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Кримінально-виконавча політика України та європейського союзу: розвиток та інтеграція» (м. Київ, 27 листопада 2015 р.) – К: ІКВС, 2015. – С. 507–510.

11 Дука О.А. , Супрун М.О. Наш ювіляр (до 75-річчя із дня народження академіка В.М.Синьова). Науковий вісник Інституту

кримінально-виконавчої служби, 2015. – №1 (9). – С. 153–155.

12 Волошин І.А., Супрун М.О. Академік Віктор Миколайович Синьов і сучасна психокорекційна педагогіка. Збірник матеріалів I Всеукраїнської науково-практичної студентської конференції «Українська корекційна освіта: історія та перспективи розвитку» 24-25 вересня 2015 року, Випуск 1. НПУ ім. М.П. Драгоманова – С. 138–142.

13 Супрун М.О. Академік В. М. Синьов про самовиховання особистості майбутнього пенітенціариста. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми прав людини, яка перебуває в конфлікті із законом, крізь призму правових реформ» (м. Київ, 2 грудня 2016 р.) – К: ІКВС, 2016. – С. 340–342.

14 Супрун М. О. Педагогіка : підручник для духовних і світських закладів освіти – К. : КДА, 2018. – 400 с.

15 Супрун М.О. Дослідження академіком В.М. Синьовим готовності до навчання у ВНЗ МВС України учнів профільних класів Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Теоретико-методологічні засади та сучасний досвід розроблення професіограм працівників системи МВС України, 26 вересня 2019. – К.: ДНДІ МВС України, 2019. – С. 22–25.
Suprun, N. Pedagogy as an academic discipline in the context of religious education. Proceedings of the Kiev Theological Academy. 2011. No.15. – P. 323–333.